ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA STEAM YONDASHUVINING MATEMATIKA TA’LIMIDAGI O‘RNI.

Eshpulatova Jang‘il Eshanqulovna
Termiz davlat pedagogika instituti
“Boshlang‘ich ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi
Xudoyberdiyeva Qizlarbas Eshquvvat qizi
Termiz davlat pedagogika instituti
Boshlang‘ich ta’lim yo’nalishi 1-kurs talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘qitishda STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvining ahamiyati yoritilgan. STEAM yondashuvi orqali o‘quvchilarda matematik tafakkur, ijodkorlik, mantiqiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: STEAM, boshlang‘ich ta’lim, matematika, integratsiya, innovatsion ta’lim, ijodkorlik.

Абстракт

В данной статье рассматривается значение применения STEAM-подхода (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) в обучении математике учащихся начальных классов. Проанализированы возможности развития у обучающихся математического мышления, творческих способностей, логического мышления, а также навыков решения проблемных ситуаций на основе STEAM-подхода.

Ключевые слова: STEAM, начальное образование, математика, интеграция, инновационное образование, творчество.

Abstract

This article examines the significance of applying the STEAM approach (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) in teaching mathematics in primary grades. The study analyzes the potential of the STEAM approach to develop students’ mathematical thinking, creativity, logical reasoning, and problem-solving skills.

Keywords: STEAM, primary education, mathematics, integration, innovative education, creativity.

Kirish Global ta’lim tizimida kechayotgan o‘zgarishlar ta’lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda. Xususan, boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilarning tayanch kompetensiyalarini shakllantirishda matematika fanining o‘rni beqiyosdir. An’anaviy o‘qitish usullari bilan bir qatorda zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Shu nuqtai nazardan, STEAM yondashuvi matematika ta’limining samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bugungi kunda ta’lim tizimida zamonaviy yondashuvlarni qo‘llash, o‘quvchilarning bilimlarni amaliyot bilan bog‘lab o‘rganishini ta’minlash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida matematika fanini o‘qitishda an’anaviy usullardan tashqari innovatsion metodlardan foydalanish talab etiladi. Shunday yondashuvlardan biri STEAM ta’limidir. STEAM yondashuvi fanlararo integratsiyaga asoslanib, o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, izlanish, tajriba o‘tkazish va ijodiy faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

Asosiy qism: STEAM yondashuvining mazmuni. STEAM — bu fan (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering), san'at (Art) va matematika (Mathematics) fanlarini o'zaro bog'lagan holda o'qitish tizimidir. STEAM yondashuvi aslida **STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics)** konsepsiyasidan rivojlangan. STEMni birinchi bo'lib **Kenneth H. Gardner** emas, balki **Georgette Yakman** keng targ'ib qilgan va rasmiylashtirgan.

1.STEM — 1990-yillarda AQShda ilmiy va texnologik sohalarda malakali kadrlarni tayyorlash maqsadida ishlab chiqilgan atama.

2.STEAM — bu STEMga **Art (san'at, ijodiy yondashuv)** elementini qo'shish orqali **Georgette Yakman (2008)** tomonidan konseptual tarzda ilgari surilgan. Ya'ni, **STEAM atamasini fanga kiritgan va targ'ib qilgan asosiy olim — Georgette Yakman**.

Boshlang'ich sinflarda matematika va STEAM integratsiyasi STEAM integratsiyasi — bu matematika fanini tabiiy fanlar (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering) va san'at (Art) bilan uyg'unlashtirib o'qitishdir. Boshlang'ich sinflarda bu yondashuv o'quvchilarning bilimlarni real hayotiy vaziyatlar asosida o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvda matematika faqat hisob-kitob fani sifatida emas, balki real hayotiy vaziyatlarni hal etish vositasi sifatida qaraladi.

Matematika STEAM integratsiyasida markaziy o'rin egallab, hisoblash, o'lchash, tahlil qilish va mantiqiy xulosalar chiqarish vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Boshlang'ich sinflarda STEAM yondashuvi qo'llanilganda quyidagi natijalarga ega bo'lishimiz mumkin.

1) o'quvchilarning matematik tushunchalarni chuqurroq anglashiga yordam beradi;
2) mantiqiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi;
3) ijodkorlik va tadqiqotchilik faoliyatini rag'batlantiradi;
4) jamoada ishlash va muammolarni birgalikda hal etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

1. STEAM yondashuvining mohiyati

STEAM — bu fanlararo integratsiyaga asoslangan ta'lim yondashuvi bo'lib, Science (fan), Technology (texnologiya), Engineering (muhandislik), Art (san'at) va Mathematics (matematika) sohalarini birlashtiradi. Boshlang'ich sinflarda STEAM yondashuvi o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Matematika STEAM tizimida faqat hisob-kitob va formulalar fani sifatida emas, balki muammolarni hal qilish, mantiqiy fikrlash va kreativ yondashuvni rivojlantirish vositasi sifatida ko'riladi. Shu bilan birga, matematika boshqa fanlar bilan bog'lanib, hayotiy vaziyatlarni modellashtirish va tahlil qilish imkonini beradi.

2. Boshlang'ich sinflarda STEAM yondashuvining afzalliklari

Boshlang'ich ta'lim bosqichida STEAM yondashuvini qo'llash bir nechta pedagogik va psixologik afzalliklarni beradi:

1. Matematik tafakkur va mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi. Masalan, geometrik shakllarni o'rganishda qurilish materiallari yoki modellar orqali amaliy ish bajarish o'quvchilarda tushunchalarni chuqurroq anglashga yordam beradi.
2. Ijodkorlik va kreativ yondashuvni oshiradi. O'quvchilar san'at va dizayn elementlari bilan matematik kontseptsiyalarni vizual ifodalaydi. Masalan, o'lcham, simmetriya yoki naqshlarni chizish orqali ijodiy fikrlash shakllanadi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

3. Muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. STEAM asosida berilgan topshiriqlar o‘quvchilarda tanqidiy va analitik fikrlashni rivojlantiradi. Masalan, masalalarni real hayot sharoitida yechish, o‘lchash va hisob-kitoblarni birlashtirish.

4. Fanlararo bog‘liqlik orqali bilimlarni mustahkamlaydi. Matematik tushunchalar tabiiy fanlar yoki texnologiya bilan bog‘langanda o‘quvchilar bilimlarni yaxshiroq eslab qoladi va ularni amaliyotda qo‘llashga o‘rgatiladi.

3. STEAM yondashuvini boshlang‘ich matematika darslarida qo‘llash usullari

1. Loyiha asosida ta’lim (Project-Based Learning). O‘quvchilar kichik loyihalar orqali matematik bilimlarni amalda qo‘llaydi. Masalan, geometrik shakllardan modul qurilish, statistik ma’lumotlarni tahlil qilish, o‘lcham va vazn bo‘yicha eksperimentlar.

2. Tajriba va kuzatishlar (Experiential Learning). Matematik tushunchalarni o‘rganishda real predmetlar va tajriba asosida ishlash. Masalan, uzunlik, og‘irlik, hajmni o‘lchashni real predmetlar yordamida o‘rgatish.

3. O‘yin va dizayn faoliyati (Game and Design-Based Learning). O‘quvchilar san’at elementlari yordamida matematik tushunchalarni vizual ifodalaydi: naqshlar, simmetriya, chizmalar orqali matematik qonuniyatlarni amalda ko‘rsatadi.

4. Raqamli texnologiyalar va interaktiv vositalar. Kompyuter, planshet yoki mobil ilovalar yordamida masalalarni yechish, vizual animatsiyalar orqali tushunchalarni mustahkamlash.

STEAM yondashuvi asosida matematika darslarini tashkil etish bir qator ijobiy natijalarni beradi:

– o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi ortadi;

– mustaqil ishlash va ijodiy fikrlash ko‘nikmalari rivojlanadi;

– jamoada ishlash va muloqot ko‘nikmalari shakllanadi;

– matematik bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo‘llash malakasi hosil bo‘ladi.

Natijada, STEAM yondashuvi nafaqat matematika fanini, balki umumiy intellektual va ijodiy rivojlanishni ta’minlaydi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda matematika ta’limida STEAM yondashuvini qo‘llash ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning faolligini kuchaytirib, ularni kelajakda raqobatbardosh, bilimli va ijodkor shaxs bo‘lib yetishishiga zamin yaratadi. Shuning uchun boshlang‘ich ta’limda matematika darslarini tashkil etishda STEAM yondashuvini keng joriy etish muhim hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich sinflarda matematika ta’limiga STEAM yondashuvini joriy etish o‘quvchilarning bilimlarni o‘zlashtirish darajasini oshiradi va ularning ijodiy hamda mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Shuning uchun boshlang‘ich ta’lim tizimida matematika fanini o‘qitishda STEAM yondashuvini keng qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1.Azizxo‘jayeva, N. N. (2020). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU nashriyoti.

2. Qosimov, B. A. (2021). Boshlang‘ich ta’limda matematika o‘qitish metodikasi. Toshkent: O‘qituvchi.

3. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi: / M. Djumayev, - Toshkent: Bayoz, 2023. - 296 bet.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

Jumayev M.E, Bolalarda boshlang'ich matematik tushunchalarni rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. (KHK uchun) Toshkent. "Ilm Ziyo"

4. Eshpulatova Jang`Il Eshonqulovna. (2023). METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF PRIMARY CLASS STUDENTS. International Journal of Pedagogics, 3(03), 25–31.

5.Zhangil ESHPULATOVA. (2023). CRITERIA FOR DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS. *World Bulletin of Social Sciences*, *27*, 1-5.

6. KOMPETENTLI YONDOSILISh ASOSIDA TALABALARDA IJODIY QOBILIYATNI RIVOJLANTIRISH. (2025). *EduVision: Pedagogika va ta'lim sohasidagi innovatsiyalar jurnali* , *1* (2), 164-169.

7. Eshpo'Latova, J. E. (2024). MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O 'QUVCHILARDA KREATIV FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH. *Inter education & global study*, (3 (1)), 139-146.

8. Eshpo'Latova J. E. MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O 'QUVCHILARDA KREATIV FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH //Inter education & global study. – 2024. – №. 3 (1). – С. 139-146.